

Darko Marinac

ULAGANJE U OBRAZOVANJE KLJUČ JE NAPRETKA

Sposobnost upravljanja svojim prednostima i nedostacima u iznimno konkurentnom okruženju najmoćnije je oružje svake moderne nacije. Premda Hrvatska posljednjih nekoliko godina bilježi pozitivne pomake na međunarodnim ljestvicama konkurentnosti, još uvijek postoje područja u kojima trebamo intenzivirati reforme.

Imamo kapacitete i resurse za daljnje konkurentsko napredovanje, ali i nadalje nismo među 40 najkonkurentnijih nacija svijeta, što je cilj koji smo si postavili. Pitanje zašto je to tako, postavlja si svaki stanovnik Hrvatske koji od poslovnog i političkog vodstva očekuje poboljšanje kvalitete življenja. Naime, sve najkonkurentnije nacije svijeta ulažu znatne napore da bi unaprijedile svoje ekonomije i izborile što bolju poziciju prilikom sljedećeg rangiranja. To podjednako čine Finska, Portugal, Rusija ili Estonija, a postavlja se pitanje tko to radi sustavnije, učinkovitije i brže. Nije dovoljno ići naprijed, potrebno je ići naprijed brže od drugih.

Prioritetna područja promjena koje Hrvatska mora provesti, kako bi ušla u porodicu elitnih, su smanjenje korupcije i efikasnije sudstvo, davanje veće uloge znanosti, obrazovanju i inovacijama, značajnije uloge izravnim stranim ulaganjima, smanjenju državnih potpora te stvaranju manje, ali efikasnije javne uprave.

Proizlazi da je ključ brzih promjena stavljanje znanja i obrazovanja u središte naših razmišljanja o potencijalima budućnosti. Jednom je prigodom Janez Potočnik, član Europske komisije za znanost i razvoj, izjavio kako će »biti sretan ako će se **znanje** u sljedećoj dekadi pro-

matrati na isti način kao što su se prije 50 godina doživljavali ugljen i željezo – kao vrijedno dobro, kao građevni materijal društva koji stvara nova radna mjesta i nosi razvoj gospodarstva«.

U medijima sve češće čitamo da se najviše isplati ulaganje upravo u obrazovanje. Hrvatski zavod za zapošljavanje potiče mjere sufinanciranja obrazovanja nezaposlenih, velike kompanije osnivaju zaklade za poticanje nadarenih studenata, inovativnosti u znanosti i umjetnosti itd. Premda se i u Hrvatskoj važnost obrazovanja počinje shvaćati sve ozbiljnije, još uvijek smo daleko od sofisticirane i obrazovane Hrvatske koja može ozbiljno konkurirati na svjetskom tržištu. U prilog toj činjenici govore podaci da u Hrvatskoj još uvijek vlada niska kvaliteta potražnje, ponude, ali i prilagođenosti hrvatskoga obrazovnog sustava potrebama konkurentnosti. U 2005. godini, u ukupnoj populaciji imali smo samo tri posto studenata, što je veliki zaostatak za usporednim zemljama Europske unije poput Češke ili Mađarske. Kada je riječ o strukturi hrvatskih diplomiranih studenata, nailazimo na još lošiju sliku. Naime, Hrvatska ima samo 5,4 posto diplomanata u području znanosti i tehnologije, dok je prosjek EU dvanaest posto. U Sloveniji i Poljskoj taj se pokazatelj kreće oko devet posto.

S druge strane, ohrabruje činjenica da se ipak polako povećava udio stanovništva od 15. do 24. godine koji se obrazuje. Drugim riječima, sve se više mladih odlučuje otići na fakultet kako bi s visokom stručnom spremom, u utakmici na tržištu rada, u budućnosti izborili bolju poziciju. Tako relativno umjerena, ali ipak znatna ekspanzija visokog obrazovanja sve više zaoštrava problem vlastite efikasnosti, kvalitete i ulaganja. U usporedbi sa EU 6 u Hrvatskoj je nizak inovacijski kapacitet poduzeća te imamo velike razlike u uvozu tehnologije.

Zbog toga je potrebno potaknuti snažniji porast broja studenata i diplomanata, posebno prirodnih i tehničkih znanosti, te povećati interes i ulaganje privatnog sektora u obrazovanje. Na taj bi se način povećalo obrazovanje s potrebama gospodarstva, te poticalo cjeloživotno učenje kao bitno počelo cjelokupnoga Bolonjskog procesa i koncepta obrazovnog sustava Europske unije.

Za rješavanje spomenutih problema Nacionalno vijeće za konkurentnost predložilo je povećanje apsorpcije novih tehnologija,

podizanje nivoa obrazovanosti te širenje i korištenje interneta. Te preporuke naišle su na plodno tlo u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa, koje je pokrenulo niz reformi; među njima su uvođenje Hrvatskoga nacionalnoga obrazovnog standarda za osnovnu školu (HNOS), državna matura u srednjim školama, reforma visokog obrazovanja prema postavkama Bolonjskoga procesa, prijedlog Strategije akcijskog plana obrazovanja odraslih i dr.

Zato i sve daljnje reforme na području znanosti i obrazovanja moraju biti dublje i dinamičnije. Dodatni faktori daljnjeg brzog uspinjanja na ljestvici konkurentnosti uključuju poboljšanje poslovne sofisticiranosti i inovacijski kapacitet kompanija. Ukratko, pred Hrvatskom leži izazov brze transformacije, iz gospodarstva koje se zasniva na faktorima efikasnosti prema gospodarstvu zasnovanom na inovacijskim faktorima.

Da bismo postigli da se Hrvatska jače okrene prema svijetu i otvori za svijet, da bude otvorenija poduzetništvu i inovacijama, u sljedećih tri do pet godina moramo biti dio porodice 40 najkonkurentnijih zemalja svijeta. Za taj se cilj moramo dobro pripremiti, jer će preskakanje sve viših letvica zahtijevati u budućnosti sve više napora.

Nacionalno vijeće za konkurentnost

Sustavnim promišljanjem hrvatske budućnosti Nacionalno vijeće za konkurentnost bavi se već šestu godinu. Zadaća njegova osnivanja bila je promicanje dijaloga o razvojnim pitanjima između četiriju ključnih društvenih grupa: poslovne zajednice, sindikata, vlade i akademske zajednice. Misija Vijeća je trajno promoviranje i poticanje potrebe razvoja konkurentnosti i produktivnosti nacionalnoga gospodarstva radi osiguranja održivog rasta životnoga standarda i kvalitete življenja građana Hrvatske.

Ključni programski dokument NVK su »55 preporuka za povećanje konkurentnosti Hrvatske«, od kojih se do danas četiri petine pretvorilo u konkretne poteze ekonomske politike. Među tim mjerama su napredak ostvaren u približavanju naših obrazovnih standarda onima

Europske unije, uvođenje Hitro.hr servisa i pažnja koju Vlada daje smanjenju administrativnih prepreka za poslovanje kroz Hitrorez, projekt regulatorne giljotine, jačanje poduzetništva te prepoznavanje važnosti informacijsko-komunikacijske tehnologije.

U pet godina uspjeli smo postići da je riječ konkurentnost svakodnevna tema u gospodarskom, političkom i javnom žargonu. Danas građani govore o napretku naše zemlje upotrebljavajući pojam konkurentnosti kao viziju kako ćemo živjeti za nekoliko godina.